

Cultuurvisie Amersfoort 2030

Stad met een hart

1) Inleiding

Kunst en cultuur in Amersfoort

Inwoners in Amersfoort vinden cultuur belangrijk voor hun stad, van een bibliotheek (vindt 88% belangrijk) tot een poppodium (vindt 64% belangrijk).¹ Een ruime meerderheid van de inwoners is tevreden met het kunst en cultuuraanbod. Bijna de helft van de inwoners doet actief aan kunst en cultuur, individueel of in verenigingsverband.²

Professioneel is er veel creativiteit, kunstenaarschap, talent en ondernemerschap in Amersfoort. Diverse organisaties zetten zich in voor de ontwikkeling van (jong) talent en hebben op dit vlak veel kennis, expertise en netwerken. Amersfoort is rijk aan cultureel erfgoed. De bekendheid van de culturele basisinstellingen neemt toe en bezoekersaantallen groeien. Er zijn belangrijke impulsen aan huisvesting gegeven: het Eemhuis is een aanwinst voor de stad, Flint is verbouwd, het Mondriaanhuis is heringericht en Fluor heeft een nieuwe plek. Er is een groot en gevarieerd aanbod aan festivals en evenementen.

Desondanks staat het culturele klimaat in Amersfoort onder druk. Amersfoort is naar inwonertal de 15^e stad van Nederland, maar op cultureel aanbod staat Amersfoort in de Atlas voor Gemeenten tussen plek 30 en 40. Zo zien we in het Stadshart een te beperkt cultuuraanbod en hebben we onvoldoende landelijk aansprekende functies. Er zijn een inhaalslag en, met het oog op de verdere bevolkingsgroei van Amersfoort, een schaa sprong nodig. Driekwart van de inwoners vindt het belangrijk dat het cultureel aanbod meegroeit met het inwonertal.³ De positie van cultuurmakers is kwetsbaar en de randvoorwaarden voor (talent)ontwikkeling zijn onvoldoende. Diversiteit is een algemene opgave: voor delen van de samenleving zijn er onvoldoende mogelijkheden om van kunst en cultuur te genieten, omdat het aanbod niet aansluit bij de behoefte of omdat er knelpunten zijn waardoor mensen met barrières te maken hebben (denk aan minima of mensen met een beperking).

Voor een deel is de problematiek de afgelopen jaren versterkt door de economische crisis en er is in de periode 2010-2016 fors bezuinigd op het gemeentelijk cultuurbudget: Amersfoort is van de grote steden in Nederland de stad waar relatief het meest bezuinigd is op cultuur.⁴ De mogelijkheden om vanuit de gemeente (nieuwe) initiatieven te ondersteunen zijn minder geworden. De financiële weerbaarheid van sommige culturele basisinstellingen is gering, met (risico op) verschraling van het aanbod tot gevolg. Bij vele partijen in het culturele veld (en daarbuiten) hebben financiële beperkingen een rem gezet op het investeren in bijvoorbeeld innovatie of samenwerking.

Aanleiding voor een nieuwe visie op cultuur in Amersfoort

Bovenstaande schets laat zien dat cultuur een brede waarde en betekenis heeft voor Amersfoort en haar inwoners, maar dat het culturele klimaat in Amersfoort op vele vlakken moet worden versterkt. We zetten daarbij in op verbreding van het cultuurbeleid: binnen

¹ Bron: AmersfoortPanel 'Meningen over cultuur' (mei 2017), Gemeente Amersfoort, O&S

² Bron: Vrijetijdsmonitor 2014, Gemeente Amersfoort, O&S

³ Bron: AmersfoortPanel 'Meningen over cultuur' (mei 2017), Gemeente Amersfoort, O&S

⁴ Bron: Blueyard

het cultuurbeleid zelf en door te zorgen voor meer verbinding met andere beleidsvelden. Op onderdelen betekent dat inhoudelijke vernieuwing en verandering van werkwijzen. Zo willen we dat mensen meer ruimte krijgen om zelf initiatieven te ontplooien. In veel gevallen is een rol van de gemeente of professionele partijen niet of nauwelijks nodig, of enkel ondersteunend. Door meer los te laten, ontstaan meer prikkels bij inwoners, ondernemers, vrijwilligers, netwerken en dergelijke om zelf vorm te geven aan hun gewenste cultuurbeleving. De gemeentelijke inzet is erop gericht dat partijen, van inwoners tot professionals, in de stad beter in staat zijn om te kunnen investeren in cultuur in Amersfoort.

Bij de totstandkoming van de cultuurvisie hebben we veel positieve energie gezien. Vele partijen zien in Amersfoort kansen en zijn bereid en enthousiast om kunst en cultuur in Amersfoort te versterken. Daar willen we op voortbouwen. Tegelijkertijd zien en horen we ook noodzaak tot verbeteringen. In zijn algemeenheid worden de mogelijkheden voor samenwerking en verbinding binnen het culturele veld en daarbuiten nog niet ten volle benut. Bijvoorbeeld op het vlak van cultuureducatie is er sprake van teveel versnippering en onvoldoende onderlinge afstemming. En het culturele veld ervaart dat scholen beperkt ruimte hebben om aan cultuur te doen. Eenzelfde geluid horen we bijvoorbeeld over samenwerking tussen culturele partijen en partijen in het sociaal domein. Van de gemeente wordt een sterkere verbindende rol verwacht. Dan gaat het over het 'makelen en schakelen' tussen partijen in de stad, en over de verbinding met de gemeente zelf. Bij dat laatste gaat het er dan bijvoorbeeld om dat men, in spreekwoordelijke zin, de weg binnen de gemeente makkelijker kan vinden en dat het aanvragen van subsidie eenvoudiger wordt. Waardevolle initiatieven kunnen nu niet altijd worden ondersteund, waardoor de stad kansen misloopt.

Participatie

Deze nieuwe cultuurvisie is het resultaat van diverse bijeenkomsten, gesprekken en andere ontmoetingen die vanaf medio 2016 tot en met najaar 2017 hebben plaatsgevonden. Vele partijen uit de stad (binnen en buiten het culturele veld) en mensen vanuit de gemeente (raadsleden, collegeleden en ambtenaren van verschillende beleidsdisciplines) hebben hun inbreng geleverd. In het najaar van 2016 heeft de gemeenteraad, ook met partijen in de stad, het cultuurbeleid 2012-2016 geëvalueerd. Onderdeel van de participatie voor de nieuwe cultuurvisie was onder andere een brede bijeenkomst in Flint (30 maart 2017) en een klankbordgroep. Naast formele participatiemomenten, hebben we tijdens diverse andere gesprekken en ontmoetingen met partijen in de stad gesproken over kunst en cultuur in Amersfoort en wat zij van belang vinden voor de cultuurvisie. Daaruit zijn diverse inzichten, kansen en knelpunten naar voren gekomen die we hebben verwerkt in onze cultuurvisie. Ook voor de Visie Stadshart (2017), waarin cultuur een belangrijk thema is, heeft in 2016 een breed participatietraject plaatsgevonden waaruit input voor de cultuurvisie is gekomen.

Reikwijdte en begripsbepaling

In de Cultuurvisie Amersfoort 2030 staat op hoofdlijnen ons cultuurbeleid richting 2030 beschreven. Het cultuurbeleid gaat over uitingen van kunst en cultuur. Muziek, literatuur, dans, theater, architectuur en beeldende kunst zijn daar voorbeelden van. Naarmate de menselijke uitingsvormen zich ontwikkelen, ontstaan er ook nieuwe kunstvormen, denk aan film en video, hoorspel of interactieve digitale media.

Voor de leesbaarheid en het gemak spreken we hier in de regel over cultuur en in enkele gevallen over kunst en cultuur; we bedoelen met cultuur altijd kunst en cultuur. Daarnaast heeft cultuur ook een ruimere betekenis: het gaat dan over volkscultuur, gewoonten, geschiedenis, wetenschap, taal, religie, filosofie en dergelijke. Deze ruimere betekenis van cultuur is hier niet van toepassing.

Kunstuitingen kunnen gaan over alles wat er zich in de wereld afspeelt en wat zich in een mens afspeelt, zoals gedachten, ideeën en gevoelens. Of iets nu echt kunst wordt gevonden of alleen maar kunstzinnig of 'knap gemaakt' wordt onder andere bepaald door de tijdsgeest en hoe mensen ernaar kijken. Onze cultuurvisie gaat niet over het definiëren van kunst of het bepalen van kwalitatieve maatstaven. Met deze cultuurvisie willen we dat de brede waarde en betekenis van cultuur voor Amersfoort tot uiting kan komen.

Leeswijzer

In paragraaf 2 geven we onze visie op cultuur in Amersfoort. Hierin beschrijven we de waarde en betekenis die cultuur heeft of zou moeten hebben, en daarmee de (abstracte) effecten die we nastreven. Dit is een visie voor lange termijn en gericht op 2030.

In paragraaf 3 vertalen we dat naar opgaven waar we richting 2030 concreet aan werken. Dat zijn opgaven die we in het hier en nu zien en die richting geven aan de uitvoering. Op langere termijn ontstaan wellicht accentverschuivingen of ontstaan nieuwe opgaven.

In paragraaf 4 gaan we in op de uitvoering en de rollen van de gemeente en andere partijen.

2) Onze visie op cultuur in Amersfoort

Brede waarde en betekenis van cultuur

Cultuur kan op verschillende manieren worden beleefd. Als 'producent' gaat het om zelf kunst of cultuur maken, er actief aan meedoen. Dat kan professioneel zijn, als hobby of educatief. Als 'consument' gaat het bijvoorbeeld om het bezoeken van een concert, theater, een museum of een evenement. Of thuis genieten van een boek, film, muziek of youtube video. Ook op straat kan cultuur worden beleefd, met kunstwerken in de openbare ruimte, de etalage van een galerie, architectuur van gebouwen en al het erfgoed dat nog aanwezig is.

Cultuur wordt in alle delen van de samenleving beleefd, en kent dan ook een even zo grote diversiteit. Iedereen heeft eigen voorkeuren en hecht er op individuele manier waarde aan. En de samenleving is continu in beweging als gevolg van onder andere generatieverschillen, de trek naar de stad, migratie en technologische vooruitgang. Met bijvoorbeeld de doorontwikkeling van internet en social media ontstaan er telkens nieuwe mogelijkheden om cultuur te maken of te beleven.

Cultuur staat niet alleen op zichzelf. Een bruisend cultureel klimaat maakt Amersfoort aantrekkelijk, om te wonen of te bezoeken. Voor de economische vitaliteit is cultuur van belang. Cultuur kan mensen bij elkaar brengen en zorgen voor verbinding. Rond opgaven in het sociaal domein kunnen culturele activiteiten een rol van betekenis spelen.

Onze cultuurvisie is een brede benadering van cultuurbeleid. Om de brede waarde en betekenis van cultuur voor Amersfoort te verankeren in ons beleid, gaan we uit van drie samenhangende invalshoeken die we willen versterken:

1. De intrinsieke waarde van cultuur voor mens en samenleving
2. Cultuur voor een aantrekkelijke stad
3. Cultuur voor een verbonden stad

De intrinsieke waarde van cultuur voor mens en samenleving

De beleving van kunst en cultuur heeft een specifieke waarde voor mensen, en voor de samenleving als geheel. Op zichzelf vinden wij kunst en cultuur van grote waarde voor Amersfoort. Of het nu gaat om artistieke hoogvliegers of meer gewone culturele uitingen. Cultuur draagt bij aan inspiratie, creativiteit, verbeeldingskracht en individuele expressie. Cultuur kan vermaak zijn, humor, (ont)spanning, meditatie. Cultuur biedt reflectie op het leven, de maatschappij en wie wij zijn als mens. Cultuur verhoogt welbevinden en gezondheid. Cultuur leert ons over de geschiedenis en over normen en waarden. Richting de toekomst kan het grenzen helpen stellen of juist oprekken. En cultuur kan experimenteel zijn of experiment uitlokken. Het ontwikkelen van culturele competenties is van belang om te kunnen participeren in de samenleving en de arbeidsmarkt: meer en meer worden vaardigheden gevraagd als creativiteit, nieuwsgierigheid, het vermogen om oplossingen te bedenken en ideeën over te brengen of te verbeelden. Deze zogenaamde '21st century skills' worden extra ontwikkeld door actieve deelname aan en beleving van cultuur.

De intrinsieke waarde van cultuur voor mens en samenleving is niet eenduidig te bepalen. We vinden dat cultuur er voor iedereen is in Amersfoort en we koesteren onze diversiteit.

Cultuur voor een aantrekkelijke stad

Cultuur vinden we van grote betekenis voor de stedelijke identiteit en vitaliteit van Amersfoort. Bij stedelijkheid hoort in onze visie een rijk cultureel klimaat. Cultuur draagt bij aan een bruisend en levendig klimaat, of juist voor plekken of momenten van verstillings.

Voor de groei van Amersfoort en de verdere verstedelijking, is een sterk cultureel klimaat een voorwaarde en aanjager tegelijk. Een aantrekkelijke stad biedt mensen meer dan alleen prettige woonmilieus, banen en goede bereikbaarheid. Een aantrekkelijke stad biedt een stedelijke omgeving die ook inspeelt op het (toenemende) belang van beleving, levendigheid en ontmoeting. In de wetenschappelijke literatuur wordt in dat verband gesproken over stedelijke 'amenities' of woonattracties. Woonattracties waar steden dan vooral een stimulerende rol kunnen spelen zijn cultuur en ruimte bieden voor voorzieningen als horeca en detailhandel. Daarnaast zijn historiciteit en een aantrekkelijke openbare ruimte (bijvoorbeeld met kunstwerken) van belang.

Cultuurmakers zoals kunstenaars, artiesten, acteurs, schrijvers zorgen voor creativiteit en meer innovatiekracht. Dat is goed voor de economische vitaliteit en het vestigingsklimaat voor bedrijven in Amersfoort. En cultuurmakers verrijken het openbare leven, bijvoorbeeld met culturele activiteiten of kunst in de openbare ruimte.

Via de waarde en betekenis die cultuur heeft voor een aantrekkelijke stad, heeft cultuurbeleid raakvlakken met beleidsvelden als het woon- en leefklimaat, economie, toerisme, citymarketing, ruimtelijke ordening, monumentenzorg en beheer openbare ruimte.

Cultuur voor een verbonden stad

We willen in Amersfoort een inclusieve samenleving waarin iedereen mee kan doen, zichzelf kan ontplooiën en bijdragen aan de samenleving. Cultuur heeft een belangrijke rol bij het bevorderen van participatie: het activeert mensen en brengt mensen samen. Dat is goed voor het welzijn en welbevinden van mensen, en voor de samenhang in de wijken en in de stad. Cultuur draagt dan ook bij aan een verbonden stad.

Voor een verbonden stad vinden wij het belangrijk om in te spelen op diversiteit. In een inclusieve samenleving hebben mensen in de eerste plaats verbinding binnen de 'eigen' groep. In dat licht vinden we dat er in Amersfoort voor een grote diversiteit aan mensen een aantrekkelijk cultureel klimaat moet zijn. En daarnaast betekent een inclusieve samenleving dat er verbinding (of op zijn minst begrip en respect) is met 'de ander'. Kunst en cultuur kunnen mensen van verschillende achtergrond of leefstijl dicht bij elkaar brengen. Immers, kunst kan universeel zijn, of kunst van 'de ander' kan juist verfrissend en aansprekend worden gevonden.

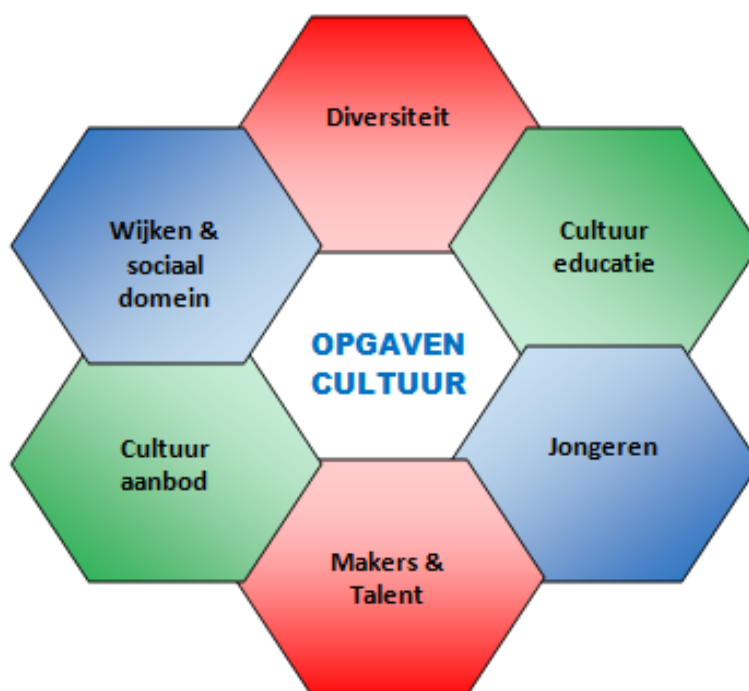
In het bijzonder hebben we aandacht voor (kwetsbare) mensen die niet vanzelfsprekend mee kunnen doen aan cultuur. We vinden dat iedereen van cultuur moeten kunnen genieten. Daartoe verbinden we het cultuurbeleid aan opgaven in het sociaal domein en vooral in de wijken en dicht bij de mensen. Denk aan het bestrijden van eenzaamheid, het bevorderen van gezondheid, het bieden van een steun in de rug voor mensen in armoede, het bevorderen van toegankelijkheid van het culturele aanbod voor mensen met een beperking, het stimuleren van integratie. Dat zien we als een sociaal-maatschappelijke investering in mensen die dat nodig hebben. En het verrijkt het culturele klimaat, bijvoorbeeld als er nieuwe, aansprekende uitingen van kunst en cultuur ontstaan of als meer mensen culturele instellingen of evenementen bezoeken.

Via de waarde en betekenis die cultuur heeft voor een verbonden stad, heeft cultuurbeleid raakvlakken met beleidsvelden als het woon- en leefklimaat (op stedelijk, wijk- en buurniveau), welzijn, zorg, onderwijs, arbeidsmarkt, integratie, diversiteit.

3) Opgaven richting 2030

Inwoners van Amersfoort vinden kunst en cultuur belangrijk voor hun stad. We zien echter dat het culturele klimaat onder druk staat en dat Amersfoort in vergelijking met andere steden laag scoort op kunst en cultuur. We staan voor een inhaalslag. En met het oog op de verdere groei en verstedelijking van Amersfoort richting 2030 is een schaa sprong nodig. Inwoners vinden het belangrijk dat het cultuuraanbod meegroeit met de ontwikkeling van de stad.

Het culturele klimaat in Amersfoort moet worden versterkt. Alleen dan kan de in de vorige paragraaf beschreven brede waarde en betekenis van cultuur in Amersfoort tot uiting komen. Richting 2030 zien we zes brede opgaven waar we, met partijen in de stad en daarbuiten, aan gaan werken. Iedere opgave draagt bij aan alle drie invalshoeken van onze visie op cultuur: de intrinsieke waarde van cultuur voor mens en samenleving, cultuur voor een aantrekkelijke stad en cultuur voor een verbonden stad. Er is dan ook overlap tussen de opgaven:

Opgave 1: Diversiteit

De samenleving is divers en dat zal alleen maar verder toenemen, bijvoorbeeld door toenemende verschillen van leefstijlen, demografische trends of de komst van migranten. Deels leidt dat ook tot tegengestelde behoeften, variërend per persoon of moment. De een is op zichzelf gericht en de ander zoekt vooral saamhorigheid. Het ene moment zoekt iemand beleving en (inter)actie, en het andere moment verstillig of zingeving. Om te stimuleren dat er in Amersfoort voor een grote diversiteit aan mensen een aantrekkelijk cultureel klimaat is, zetten we in op het vergroten van de diversiteit. Dat heeft twee kanten:

We willen veel variatie en afwisseling binnen het culturele klimaat in Amersfoort. Hier gaat het om diversiteit in algemene zin zodat er een aantrekkelijk cultureel klimaat is voor alle leeftijden, leefstijlen et cetera. En om een cultureel aanbod van vele verschillende uitingen en vormen, en van artistieke hoogvliegers tot experimentele kunst tot meer gewone culturele uitingen. Om in Amersfoort een breder publiek te bedienen is het belangrijk dat er voldoende laagdrempelige kunst en cultuur is, zowel om zelf te doen en proberen in bijvoorbeeld open atelierruimtes of te genieten van bijvoorbeeld muziek, film, fotografie, cabaret, street art. De ervaring leert dat vanuit laagdrempelige vormen uiteindelijk interesse kan ontstaan voor cultuur in brede zin en de culturele massa ontstaat die nodig is.

Daarnaast richten we ons op specifieke knelpunten rond diversiteit. We willen dat alle mensen voldoende mogelijkheden hebben om de cultuurbeleving te hebben die ze willen, en waar ze gelukkig van worden. Met deze opgave sluiten we bijvoorbeeld aan bij de passage over culturele participatie in het VN Verdrag voor rechten van mensen met een beperking: 'We moeten het mogelijk maken dat mensen met een beperking op voet van gelijkheid met anderen kunnen deelnemen aan het culturele leven.' Dan gaat het bijvoorbeeld om toegankelijkheid van gebouwen of evenementen. Het vergroten van diversiteit rondom cultuur koppelen we aan ons programma Diversiteit. Speerpunten daarin zijn mensen met een beperking (lichamelijk, verstandelijk of psychisch), seksuele diversiteit en etnisch-culturele diversiteit.

Deze opgave is sterk generiek van aard: diversiteit speelt bij alle andere opgaven een rol, of het nu gaat om cultuureducatie, jongeren, makers, het cultuuraanbod of de aansluiting met het sociaal domein.

Opgave 2: Cultuureducatie

Kinderen die in hun jonge jaren culturele competenties ontwikkelen en veel met kunst en cultuur in aanraking komen, zullen dat in veel gevallen op latere leeftijd ook doen. Om ook in de toekomst een sterk cultureel klimaat te hebben, dat dan gedragen wordt door de kinderen van nu, gaan we de culturele ontwikkelingsmogelijkheden voor kinderen versterken. Extra aandacht voor kinderen past bovendien bij het profiel van Amersfoort als (jonge) gezinsstad.

Bij cultuureducatie hebben we het dan over schoolgaande kinderen, dus pakweg tot 18 jaar. Opgave 3: Jongeren gaat specifiek in op de fase daarna (vanaf pakweg 16 jaar).

Cultuureducatie gaan we stimuleren in de driehoek van het gezin, de school en de vrije tijd. Dat koppelen we ook aan ons Uitvoeringsprogramma Jeugd en Onderwijs waarin cultuureducatie een van de sporen is binnen een bredere, wijkgerichte aanpak voor talentontwikkeling van kinderen.

Om voor gezinnen cultuur in Amersfoort aantrekkelijk te maken, is het van belang dat aanbod voor volwassenen gecombineerd wordt met aanbod voor kinderen, bijvoorbeeld via programmering of ruimtes voor kinderen. Dergelijk gezinsaanbod is interessant voor Amersfoortse inwoners, maar ook voor bezoekers.

Scholen vervullen een belangrijke rol bij cultuureducatie. Scholen kunnen, in samenwerking met diverse partijen uit het culturele veld in Amersfoort, kinderen met diverse culturele uitingen kennis laten maken. Het is belangrijk dat de hele schoolgaande periode tot en met 18 jaar aan cultuureducatie wordt gedaan: een doorgaande leerlijn in het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs. Cultuureducatie via ABC scholen biedt ook mogelijkheden.

In de vrije tijd, buiten het gezin om, kan het in de eerste plaats gaan om de buitenschoolse opvang. In de tweede plaats is het van belang dat er een goed en divers lesaanbod is, privé of in groepsverband. We vinden het daarbij belangrijk dat er een brede diversiteit aan kunstvormen wordt aangeboden, ook de vormen die bij een kleine groep in trek zijn (denk aan bijzondere muziekinstrumenten of buitenlandse cultuur).

Rondom cultuureducatie zien we enkele specifieke thema's waar we aandacht voor hebben. Bij de cultuurbeleving van kinderen speelt technologische vooruitgang een prominente rol. Film- en beeldcultuur winnen aan belang (consumptief en als maker), en het gebruik van media. Daarbij is er ook een relatie tussen cultuureducatie en mediawijsheid: dat kinderen leren hoe beeld en media de grenzen laten vervagen tussen werkelijkheid en fictie, en in algemene zin over het gebruik van social media in de sociale omgang. Dat sluit aan bij een breder thema: het ontwikkelen van zogenaamde '21st century skills' zoals creativiteit en communicatie. Deze worden extra ontwikkeld door actieve deelname aan en beleving van cultuur en het gericht ontwikkelen van culturele competenties.

Opgave 3: Jongeren

We vinden het van belang dat het culturele klimaat in Amersfoort jongeren in staat stelt de door hen gewenste cultuurbeleving te hebben. We richten ons op jongeren van pakweg 16 jaar tot midden twintig. Behoeften zijn uiteenlopend en divers. Als rode draad staan beleving en ontmoeting centraal. Veel jongeren beleven cultuur vooral als vorm van uitgaan, denk aan een popconcert, dance feest, bioscoop of een festival. Minstens zo belangrijk zijn vaste (culturele) ontmoetingsplekken. Ook via internet en social media komen jongeren in aanraking met cultuur.

We stimuleren dat jongeren voldoende ruimte krijgen om zelf hun aanbod (mede) vorm te geven: voor en door jongeren. Jongeren kunnen zelf culturele activiteiten organiseren of instellingen en evenementenorganisaties kunnen jongeren betrekken bij hun programmering.

Voor jongeren die zelf muziek maken, schilderen, video's maken et cetera willen we, waar nodig, dat er goede faciliteiten zijn. We denken dan bijvoorbeeld aan een gevarieerd en betaalbaar cursusaanbod of de aanwezigheid van begeleiders (professioneel of vrijwilligers) die jongeren helpen bij hun talentontwikkeling. Het helpt als er specifieke, laagdrempelige plekken zijn waar jongeren makkelijk terecht kunnen voor kennis, faciliteiten of gewoon om elkaar te ontmoeten.

Muziek en beeldcultuur zijn de belangrijkste kunstvormen waar jongeren interesse voor hebben. Voor jongeren zijn vermaak en intense ervaringen belangrijk. Interactie, zelf doen en ontdekken horen daarbij. Trends en voorkeuren wisselen snel. Daarmee ligt er voor diverse instellingen een permanente uitdaging om jongeren breed voor cultuur te interesseren. Digitalisering biedt daarbij kansen. Denk aan het gebruik van eigen smartphones en tablets. Of buiten de muren van een instelling: via internet is het mogelijk om virtueel door musea te wandelen of naar concerten te luisteren. Dergelijke innovatie willen we stimuleren (zie ook opgave 5: Cultuuraanbod).

Opgave 4: Makers & Talent

Wij willen dat Amersfoort een thuis is voor vele cultuurmakers, zoals kunstenaars, artiesten, theatermakers, acteurs, schrijvers, beeld- en filmmakers, festivalorganisatoren, productiehuizen etc. Het kan gaan om professionals, talenten of amateurkunst (verenigingen). Ons stedelijk klimaat biedt een rijke voedingsbodem voor het ontstaan van kunst en cultuur. En andersom heeft Amersfoort voor de verdere verstedelijking een bruisend cultureel klimaat nodig. Cultuurmakers zorgen daarvoor. Deze opgave over makers en talent gaat over het ontstaan van kunst en cultuur: dat het hier aanwezig is en dat Amersfoort een blijvende bron van productie en vernieuwing is. Opgave 5: Culturaanbod gaat dan over de cultuurpresentatie zodat het toegankelijk is voor de consument.

Voor de ene cultuurmaker is het voldoende als ze in de stad een prettige woon- of werkplek vinden, de ander zoekt lokale (ver)binding. Voor deze cultuurmakers willen we dat er in Amersfoort een passende infrastructuur is van 'hardware' en 'software':

De 'hardware' is fysieke ruimte: atelier- en/of expositieruimte, podiumruimte, atelierwoningen, broedplaatsen. Dat kunnen vaste plekken zijn, maar ook tijdelijke plekken, momenten of pop-up concepten. In samenwerking met instellingen of festivalorganisatoren kan ruimte voor het werk van lokale makers en/of talenten worden gereserveerd, en plekken of momenten waarop experimenteel werk een kans krijgt.

Bij de 'software' gaat het om organisatorische zaken en faciliteiten. Voor professionals en talentontwikkeling kunnen netwerken, verbinders en de aanwezigheid van begeleiders of coaches behulpzaam zijn. Met name voor jonge makers is het van belang dat er ook na hun 18^e, als vervolg op het cultuureducatieve aanbod, partijen klaar staan om de doorontwikkeling te begeleiden. Op artistiek vlak en qua ondernemerschap.

Voor een vitaal makersklimaat is ook verbinding met het bedrijfsleven waardevol. Creatieven en ondernemers kunnen elkaar helpen of samenwerken. En in het bijzonder denken wij dan aan de maakindustrie, de vrijetijdssector en de creatieve sectoren. En andersom zorgt dat voor een versterking van het economisch klimaat. Het makersklimaat wordt verder gestimuleerd door verbinding met onderwijs op het vlak van kunst en cultuur. Daarbij is voor economie en onderwijs ook samenwerking in de stedelijke regio Utrecht-Amersfoort belangrijk.

Tot slot is er in Amersfoort veel amateurkunst. Dat is in de eerste plaats goed voor het welzijn van de mensen die dat beoefenen. Maar tegelijkertijd is het de brede basis van het culturele veld. Vele amateurkunstverenigingen bieden vaak laagdrempelige voorstellingen en exposities. Vele beoefenaars van amateurkunst zetten zich in als vrijwilliger en zijn regelmatig (betalende) bezoekers. Een bruisend cultureel klimaat kan niet bestaan zonder een brede basis van amateurkunst. Ook daar moet ruimte voor zijn in de stad.

Opgave 5: Cultuuraanbod

Amersfoort is de afgelopen decennia sterk gegroeid met een toenemende stedelijkheid. Het inwonertal van Amersfoort zal de komende jaren nog verder stijgen. De groei wordt veroorzaakt door de geboorte van kinderen in Amersfoort en doordat mensen van buiten zich hier vestigen. Denk aan migranten en de trek van jonge, vaak hoogopgeleide stellen / gezinnen die vanuit Amsterdam en Utrecht naar Amersfoort verhuizen. We willen dat het cultuuraanbod richting 2030 meegroeit met deze ontwikkeling. Dat zal stapsgewijs en over langere termijn gaan.

De trek naar de stad, die landelijk en ook internationaal waarneembaar is, is niet alleen een kwantitatief gegeven, maar heeft ook een kwalitatief aspect. Steeds meer mensen willen in de stad wonen met een stedelijke leefstijl, onder andere vanwege de levendigheid en beschikbare voorzieningen zoals cultuur. En in het verlengde zorgt een aantrekkelijk woon- en leefklimaat voor een vitale economie en een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven. In brede zin en in het bijzonder ook op het vlak van cultuur zal Amersfoort als stad voldoende moeten bieden om ervoor te zorgen dat bijvoorbeeld jonge gezinnen die van Amsterdam en Utrecht uitwijken naar Amersfoort zich aan de stad binden en echt deel worden, in verbinding staan, met de lokale samenleving en economie.

Aansprekende culturele functies of evenementen zijn aantrekkelijk voor inwoners en trekken tegelijkertijd cultuurtoeristen naar de stad. Daar horen culturele magneten bij (functies of activiteiten die veel publiek trekken en zorgen voor levendigheid). En daarnaast zijn voor inwoners ook kleinschalige activiteiten welkom, ook in de eigen wijk. Dat vraagt om een goede balans tussen groot en klein, druk en rustig, concentratie in het Stadshart en spreiding over de wijken. Bij deze opgave zoomen we vooral in op het Stadshart; bij opgave 6: Wijken & sociaal domein komt de spreiding over wijken aan bod.

Voor de ontwikkeling van het Stadshart is versterking van het culturele aanbod belangrijk, zoals podia, musea, evenementen, cultureel erfgoed (zie de Visie Stadshart). Cultuur is in het Stadshart onderdeel van een breed palet aan functies en omstandigheden. Voor een vitaal Stadshart is de totale functiemix van wonen, kantoren en vrije tijd voorzieningen in combinatie met zaken als bereikbaarheid, een aantrekkelijke openbare ruimte, architectuur (historisch en modern), monumentenzorg, evenementen van belang.

We willen een aantrekkelijk cultuuraanbod in het Stadshart voor onze inwoners, waarbij Amersfoort ook een centrumfunctie voor de regio vervult. Aanvullend en nodig om een echte schaalsprong in het Amersfoortse cultuuraanbod mogelijk te maken, willen we ook een sterkere culturele profilering en citymarketing om meer cultuurbezoekers naar het Stadshart te trekken. We denken dan in eerste instantie aan doelgroepen die goed passen bij

de demografie van Amersfoort zodat ook inwoners profiteren van de impulsen die extra bezoekers genereren, bijvoorbeeld jonge gezinnen (tevens een doelgroep vanuit wonen campagnes) en 'empty nesters'/ ouderen. Ook de mogelijkheden voor internationaal cultuurtoerisme willen we benutten.

Het cultuuraanbod moet blijvend inspelen op trends in de samenleving, denk aan de invloed van technologie, social media en de beleveniseconomie waarin vermaak, interactie en festivalisering een grote rol spelen. Dat vraagt om blijvende vernieuwing en innovatie in het hele culturele veld: om bestaande doelgroepen te blijven aanspreken en om nieuwe / andere doelgroepen te bereiken.

We zien een toenemend belang van regionale samenwerking op meerdere schaalniveaus. Amersfoort heeft een regionale centrumfunctie in Regio Amersfoort. Om dat te versterken is samenwerking met onze buurgemeenten van belang. En we willen dat het cultuuraanbod van Utrecht en Amersfoort vooral complementair zijn en dat we in brede zin profiteren van elkaars nabijheid. We zetten in op samenwerking met gemeente Utrecht en provincie Utrecht op dit vlak. Stedelijke regiovorming is ook van belang om ons in nationaal perspectief en richting het Rijk te positioneren ten opzichte van andere stedelijke regio's.

Tot slot gaan we kort in op enkele culturele functies die in het Stadshart, richting 2030, een stevige positie moeten hebben. Dat willen we niet alleen voor het Stadshart, maar ook in relatie tot de andere vijf opgaven die we in deze cultuurvisie zien. We kijken hier ver vooruit waarbij de haalbaarheid afhankelijk is van toekomstige kansen en (financiële) mogelijkheden.

Podia voor onder andere muziek, dans, theater en film kunnen bij uitstek een breed en divers publiek bereiken. Door breed en divers te programmeren kunnen podia op het ene moment bijvoorbeeld jong publiek trekken en het andere moment ouder publiek.

Podia vormen een belangrijke schakel in het uitgaan in de avonden. En overdag kan voor kinderen geprogrammeerd worden. Podia kunnen ook een culturele ontmoetingsfunctie vervullen voor bijvoorbeeld culturele activiteiten, cultuurmakers, kennisdeling, netwerkvorming en dergelijke. De podia hebben in de eerste plaats vooral een regionale functie voor Regio Amersfoort. Er moet een volledig palet aan kleine, midden en grote podia zijn.

Podia kunnen ook gebruikt worden voor bijvoorbeeld amateurkunstverenigingen, jong talent of als try-out podium. Het versterken van podia sluit ook goed aan bij opgaven als diversiteit, jongeren (poppodium) en makers en talent.

Festivals en evenementen zorgen voor levendigheid in straten, op pleinen of in parken.

We willen een goede balans tussen grote en kleine festivals, voor inwoners en voor bezoekers en van verschillende culturele disciplines. Ook een goede spreiding over de stad en over de seizoenen is belangrijk. Het versterken van culturele festivals en evenementen sluit goed aan bij opgaven als jongeren (muziekfestivals), makers en talent (laagdrempelig podium) en als er specifieke

programmering voor kinderen is, ook bij cultuureducatie. Bovendien is er een relatie / overlap met bijvoorbeeld sport, economie, welzijn en duurzaamheid. Vanuit deze brede invalshoek, vormen evenementen (in brede zin, dus niet alleen culturele evenementen) ook een goed middel om in te zetten voor profilering en citymarketing. In het kader van ons bredere evenementenbeleid willen we ieder jaar enkele topevenementen met landelijke uitstraling. Dat kan door bestaande evenementen met potentie kansen te bieden om door te ontwikkelen, of door nieuwe en/of eenmalige evenementen naar Amersfoort te halen.

Musea vervullen overdag in het Stadshart een belangrijke rol in combinatie met andere functies. Vaak wordt museumbezoek gecombineerd met horeca bezoek, winkelen of een stadswandeling door de historische binnenstad. De musea zijn net buiten het kernwinkelgebied en de horecapleinen gesitueerd en kunnen daarmee extra loop in het Stadshart brengen en de gemiddelde verblijfstijd verlengen. Om meer bezoekers voor een 'dagje Amersfoort' naar Amersfoort te kunnen trekken en de nationale aantrekkingskracht te vergroten, is versterking van het museum aanbod in het Stadshart nodig. Voor musea ligt er een belangrijke opgave om een meer divers publiek te trekken. Musea spelen ook een belangrijke rol bij cultuureducatie van kinderen en kunnen ruimte voor lokale (jonge) kunstenaars bieden.

Het Eemhuis heeft een belangrijke functie in het Stadshart als bezoek- en ontmoetingsplek. De instellingen in het Eemhuis willen dit gezamenlijk versterken. Scholen in de Kunst, de Bibliotheek en het Archief Eemland hebben een regionale rol. KAdE is een van de pijlers van het museum aanbod in Amersfoort en biedt exposities met (inter)nationale uitstraling. Scholen in de Kunst en de Bibliotheek werken ook veel buiten de eigen muren, op scholen en

bij welzijnsinstellingen, bereiken publiek van jong tot oud en spelen een verbindende rol binnen het culturele veld en het bevorderen van culturele activiteiten in de wijken. De functie van de Bibliotheek is daarbij sterk in ontwikkeling en heeft een steeds bredere betekenis, bijvoorbeeld op het vlak van educatie, ontmoeting en verbinding.

Amersfoort is rijk aan **cultureel erfgoed**, in het Stadshart en daarbuiten. Dit draagt in hoge mate bij aan de aantrekkelijkheid van de stad. Denk aan de historische binnenstad, industrieel erfgoed, militair erfgoed of het Rietveldpaviljoen.

Er zijn hier ook diverse instellingen op dat vlak gevestigd, waaronder het Archief Eemland met een bezoekersfunctie of rijksinstellingen zoals het RCE. Het is van belang dat het erfgoed behouden en versterkt wordt, en dat er passende (al dan niet culturele) activiteiten kunnen plaatsvinden. Ook kunst in de openbare ruimte draagt bij aan de cultuurbeleving.

Het erfgoed en de rustigere delen van de historische binnenstad kunnen in het Stadshart een prettige balans brengen waarbij ook ruimte is voor verstilling. Ook zien wij meerwaarde als museale functies met erfgoed worden gecombineerd.

Opgave 6: Wijken & sociaal domein

Cultuur kan mensen activeren en samenbrengen, en dat bevordert de participatie van mensen in de samenleving. De wijk is daarbij een belangrijk schaalniveau. Laagdrempelige activiteiten nodigen uit om aan mee te doen. En in de wijk kunnen mensen makkelijker eigen

initiatieven ontplooiën. Dicht bij de mensen, met elkaar en kleinschaligheid zijn sleutelwoorden bij de opgave om culturele activiteiten in de wijken te realiseren. Daarbij zien we twee kanten:

Aan de ene kant zien we dat als een investering in de verbinding en saamhorigheid binnen wijken. Hierin zien we vooral een belangrijke rol voor bewoners. Saamhorigheid komt van onderop. Waar nodig kunnen meer professionele en/of georganiseerde partijen daarbij helpen, denk binnen het culturele veld aan de instellingen, makers, amateurkunstverenigingen en ook aan partijen buiten het culturele veld. Hier is overlap met opgave 1: Diversiteit. Wijken verschillen van elkaar qua bevolkingssamenstelling waardoor er ook een grote diversiteit aan culturele activiteiten ontstaat als mensen die zelf in hun wijk organiseren. Dat vraagt ook om voldoende spreiding van culturele activiteiten over de wijken.

Aan de andere kant willen we het cultuurbeleid verbinden aan opgaven in het sociaal domein. Bij het realiseren van (kleinschalige) activiteiten in de wijken kan aansluiting worden gezocht bij bijvoorbeeld welzijnswerk, zorg, buurtwerk, jongerenwerk en dergelijke. Ook de aansluiting met onderwijs en sport hoort daarbij. Ook hier willen we zoveel mogelijk ruimte laten voor initiatief van mensen zelf, aansluitend bij de voor het sociaal domein vastgestelde werkwijze 'Indebuurt'. De rol van vrijwilligers en netwerken is belangrijk, en waar nodig met ondersteuning van professionele partijen uit het sociaal domein of het culturele veld.

Bij de verbinding van cultuurbeleid met het sociaal domein kan aan vele thema's worden gedacht. Enkele voorbeelden: Aandacht voor cultuureducatie en cultuurparticipatie van kinderen, draagt bij aan doelstellingen in het onderwijs- of jeugdbeleid. In het programma Jeugd en Onderwijs is aandacht voor cultuureducatie en cultuurparticipatie van de jeugd. Bij ouderen of mensen met een zorgbehoefte zijn er raakvlakken met het bestrijden van eenzaamheid of het bevorderen van gezondheid. Voor de cultuurparticipatie van mensen met een beperking (lichamelijk, verstandelijk of psychisch) is bijzondere aandacht nodig, denk aan toegankelijkheid van gebouwen en evenementen of maatwerk bij deelname aan culturele activiteiten. Dit raakt onder andere aan het programma Diversiteit. Voor mensen die leven in of op de rand van armoede kan cultuurparticipatie de zelfredzaamheid bevorderen en zo helpen bij het vinden van een weg uit de armoede. Bijvoorbeeld het Jeugdcultuurfonds en ons minimabeleid bieden instrumenten om daar invulling aan te geven.

4) Uitvoering

Rollen van gemeente en andere partijen

Voor de uitvoering van deze cultuurvisie zijn vele partijen aan zet met verschillende rollen. De gemeentelijke inzet is erop gericht dat partijen in de stad beter in staat zijn om te kunnen investeren in cultuur in Amersfoort. In de stad is veel creativiteit, talent en ondernemerschap aanwezig. Vanuit de gemeente en samen met andere (professionele) partijen willen we dat faciliteren en stimuleren. De rol van de gemeente kan daarin variëren, bijvoorbeeld verbinden, initiëren, kennis delen, prestatieafspraken maken, subsidie verlenen, opdrachtgeverschap et cetera.

Voor de uitvoering van de cultuurvisie zien we enkele belangrijke randvoorwaarden of condities die we samen met partijen in de stad willen verbeteren:

Cultuur heeft een brede waarde en betekenis die verder reikt dan alleen het culturele klimaat en dus is er ook overlap met andere beleidsvelden. We willen het cultuurbeleid verbinden met andere beleidsvelden.

We willen vooral dat mensen de ruimte krijgen om zelf initiatieven te ontplooiën. Door meer los te laten, ontstaan meer prikkels bij inwoners, ondernemers, vrijwilligers, netwerken en dergelijke om zelf vorm te geven aan hun gewenste cultuurbeleving.

Verbinding en samenwerking binnen het culturele veld is essentieel. Ook tussen partijen van verschillende culturele disciplines (zoals beeldende kunst, muziek, dans, toneel et cetera) en met een verschillend profiel (zoals instellingen, evenementenorganisaties, zelfstandige makers, gevestigde en nieuwe spelers et cetera). Ook de samenwerking met actoren buiten het culturele veld, zoals onderwijs, welzijnswerk, het bedrijfsleven en dergelijke, is nodig. Daar ligt primair een taak voor partijen in de stad. Om samenwerking te bevorderen zet de gemeente in op een verbindende rol.

Ook van de culturele basisinstellingen verwachten wij dat zij samenwerken, aan elkaar complementair zijn en een belangrijke rol als verbinder spelen, bijvoorbeeld door activiteiten te organiseren (in en buiten de instelling), initiatieven van onderop te ondersteunen of hun pand te gebruiken als ontmoetingsruimte voor derden. Voorop blijft staan dat zij opereren vanuit hun kerntaak en eigen kracht. Daarbij is het in de eerste plaats van belang dat de instellingen een gezonde bedrijfsvoering kunnen hebben en de ruimte hebben om te investeren in zaken als samenwerking en innovatie.

De gemeente heeft binnen de begroting middelen beschikbaar om te investeren in het culturele klimaat. Om dat zo efficiënt en effectief mogelijk in te zetten, zien we in algemene zin een aantal opgaven. Zo willen we in ons cultuurbudget voldoende flexibiliteit hebben om in te kunnen spelen op actuele en toekomstige ontwikkelingen. Met de basisinstellingen, die structurele subsidie ontvangen, maken we prestatieafspraken. Hetzelfde doen we met partijen die meerjarige subsidie ontvangen (telkens maximaal vier jaar). Structurele of meerjarige subsidie biedt partijen zekerheid, wat nodig is om duurzaam te investeren in het culturele klimaat. Daarnaast willen we het voor partijen in de stad met goede initiatieven zo eenvoudig mogelijk maken om incidenteel een bijdrage te vragen. Tegelijkertijd moeten eerlijke spelregels en een goede verantwoording gewaarborgd blijven. Projectsubsidies bieden daartoe goede mogelijkheden. We kunnen projectsubsidies voor wisselende doelen inzetten en ze hebben een sterk aanjagend karakter. Er kan onderscheid worden gemaakt tussen kleine en grote projecten waarbij voor kleine projecten extra kan worden ingezet op laagdrempeligheid en een beperkte overhead voor indieners. Ook kan aan andere (financiële) instrumenten worden gedacht, bijvoorbeeld een revolverend fonds, microkredieten, een jongerenfonds, een impulsprogramma. Het gaat erom dat partijen makkelijk kunnen investeren in het culturele klimaat.

We zetten ook in op samenwerking met andere partners buiten de stad, bijvoorbeeld binnen Regio Amersfoort of met provincie en gemeente Utrecht. Dat past bij de regionale centrumfunctie van Amersfoort en stedelijke regiovorming. Daaronder hoort ook het volgen en waar mogelijk beïnvloeden van regionale, provinciale en landelijke beleidsdiscussies, vanuit de positie en opgaven van Amersfoort. Het culturele veld in Amersfoort heeft in toenemende mate met ontwikkelingen buiten de gemeentegrenzen te maken en een goede verbinding hiermee kan de stad veel opleveren.

Uitvoeringsagenda

De *Cultuurvisie Amersfoort 2030* beschrijft kernachtig en op hoofdlijnen ons cultuurbeleid richting 2030. Deze visie en de daarin genoemde ambities en opgaven zijn mede bepaald op basis van behoeften en ideeën uit de stad, van het culturele veld en daarbuiten. De gemeentelijke inzet is erop gericht dat partijen in de stad beter in staat zijn om te kunnen investeren in cultuur in Amersfoort. De realisatie zal niet van vandaag op morgen gaan en niet alles kan tegelijk worden opgepakt, dat geldt voor de gemeente en voor partijen in de stad. Met het oog op de toekomst zetten we met de cultuurvisie een richting in die we gaandeweg gaan realiseren, en die nog ruimte laat voor nadere invulling met partijen in de stad.

Voor de uitvoering bepaalt de gemeenteraad de prioriteiten op basis waarvan het college van Burgemeesters en Wethouders een Uitvoeringsagenda maakt. Die wordt jaarlijks geactualiseerd, met (blijvende) inbreng van partijen uit de stad.

In de Uitvoeringagenda nemen we alleen activiteiten op waar de gemeente een rol heeft. De stad pleegt uiteraard een veel bredere inzet voor het culturele klimaat in Amersfoort. Wij zien het als een blijvende uitdaging om daar met onze inzet goed op aan te sluiten.